

به نام خدا

معماری اسلامی ۱

Islamic Architecture I

همه چیز در مورد معماری اسلامی

کاری از بخش معماری و شهرسازی مرکز هنری اجتماعی آمد

معماری اسلامی ۱ از دروس مهم و اصلی معماری است. که در برنامه درسی جدید اضافه گردیده و همراه با «معماری اسلامی ۲» جایگزین «آشنایی با معماری اسلامی» در برنامه درسی قدیمی شده است. این درس می‌کوشد تصویری روشن از معماری اسلامی ایران ارائه دهد. تصویری که گامی نخست برای مؤانست دانشجویان با این معماری غنی به حساب آید.

مباحث زیر موضوعات اصلی این درس را در بر میگیرند:

- * بیان ضرورت ارائه این درس به صورت مبحثی مستقل در میان دروس تاریخ معماری.
- * مفاهیم و تعاریف معماری اسلامی به طور کلی و تعریف حوزه معماری اسلامی ایران به طور خاص.
- * نحوه شکل‌گیری معماری اسلامی در ایران و ارتباط آن با معماری قبل از اسلام ایران.
- * نیارش سازه‌های طاقی
- * ارائه تصویری کلی از سیر تحول این معماری در طول تاریخ به مدد معرفی دقیق نمونه‌های مهم و ارزنده، تعیین مشخصات آثار و ابنیه دوره‌های مختلف، تفاوت‌ها و تشابه‌های آثار این دوره‌ها و تعیین نقاط عطف تاریخ این معماری.
- * بحث در معرفی انواع بناها و ارایه نمونه‌هایی از آنها مانند مسجد، مدرسه، مقبره، کاروانسرا، بازار و بناهای وابسته به آن؛ باغ، بناهای خدماتی (حمام و آب‌انبار و...)، خانه‌های مسکونی و نیز مجموعه‌ها.

حال با توجه به دو برنامه درسی موجود، این درس را تشریح میکنیم:

- ۱- برنامه درسی جدید، مصوب سال ۱۳۹۵ که در دانشگاه تهران و بعضی دانشگاه‌ها طبق آن تدریس می‌گردد و آخرین بار توسط دانشگاه فردوسی بازنگری شده است و تا سال ۱۴۰۲ معتبر است.
- ۲- برنامه درسی قدیمی، مصوب شورای عالی برنامه ریزی سال ۱۳۷۷ که همچنان در دانشگاه علم و صنعت و بعضی دانشگاه‌ها طبق آن تدریس می‌گردد.

عنوان درس به فارسی	معماری اسلامی ۱
عنوان درس به انگلیسی	Islamic Architecture I
تعداد واحد	۳ (۱ واحد عملی - ۲ واحد نظری)
تعداد ساعت	۶۴
نوع درس	اصلی
نوع واحد	عملی و نظری
پیش نیاز	مقدمات طراحی معماری ۲

هدف کلی درس:

آشنایی با مفاهیم و اشکال معماری اسلامی

اهداف ویژه درس:

- درک و لمس مشخصات و کیفیت فضایی در این معماری
- آشنایی با اصول و مبانی حاکم بر طرح بناها در این معماری
- هویت بخشیدن به طراحی معماری دانشجویان
- آشنایی با برداشت از اماکن تاریخی

سرفصل نظری درس:

این درس می‌کوشد تصویری روشن از معماری اسلامی ارائه دهد. تصویری که گامی نخست برای مؤانست دانشجویان با این معماری غنی به حساب آید.

مباحث زیر موضوعات اصلی این درس را در برمی گیرند:

- بیان ضرورت ارائه این درس به صورت مبحثی مستقل در میان دروس تاریخ معماری.
- مفاهیم و تعاریف معماری اسلامی به طور کلی و تعریف حوزه معماری اسلامی ایران به طور خاص.
- نحوه شکل گیری معماری اسلامی در ایران و ارتباط آن با معماری قبل از اسلام ایران.
- نیارش سازه‌های طاقی
- ارائه تصویری کلی از سیر تحول این معماری در طول تاریخ به مدد معرفی دقیق نمونه‌های مهم و ارزنده، تعیین مشخصات آثار و ابنیه دوره‌های مختلف، تفاوت‌ها و تشابه‌های آثار این دوره‌ها و تعیین نقاط عطف تاریخ این معماری.
- بحث در معرفی انواع بناها و ارائه نمونه‌هایی از آن‌ها مانند مسجد، مدرسه، مقبره، کاروانسرا، بازار و بناهای وابسته به آن؛ باغ، بناهای خدماتی (حمام و آب انبار و ...)، خانه‌های مسکونی و نیز مجموعه‌ها

سرفصل عملی درس:

دانشجویان در این در انتخاب نمونه‌ای از بناهای ارزشمند معماری اسلامی از قبیل مسجد، مدرسه، مقبره، کاروانسرا، بازار و بناهای وابسته به آن؛ باغ، بناهای خدماتی (حمام و آب انبار و ...)، خانه‌های مسکونی و نیز مجموعه‌ها به شناخت این نمونه خواهد پرداخت و ساختار معماری آن را در مباحث مربوطه استخراج خواهد نمود. وی باید بتواند در این مرحله مقایسه این بنا با بناهای مشابه را انجام

داده و تفاوت‌ها و شباهت‌ها را استخراج نماید. برداشت از بناهای تاریخی نیز به‌عنوان یکی از قسمت‌های اصلی درس تعریف می‌گردد.

روش یاددهی-یادگیری:

این درس بر پایه سخنرانی بنا گردیده است. به دلیل تنوعات موضوعات مطرح در حوزه شکل‌گیری معماری اسلامی شامل عوامل از دانشجو انتظار می‌رود در موضوعات کلاس به‌صورت بحث‌های گروهی شرکت نماید تا بتوان سیر تحول معماری اسلامی را در ایران و سایر کشورهای اسلامی جستجو و پیگیری نمود. لذا در این درس از سمینارهای دانشجویان می‌توان در جهت همه‌جانبه‌نگری به موضوع درس استفاده قابل‌توجهی نمود. از نمایش اسلاید و فیلم‌های مربوطه به گونه وسیعی در درس بهره‌برداری می‌گردد. بازدید از نمونه‌های موجود نیز در شکل‌گیری ذهنیت دانشجو مهم می‌باشد.

توانایی و شایستگی‌هایی که درس پرورش می‌دهد:

درس معماری اسلامی تلاش می‌نماید سیر تحول معماری اسلامی را از ظهور اسلام تا دوران معاصر در تمامی کشورهای که به‌نوعی در بردارنده نمونه‌هایی از معماری اسلامی می‌باشند به دانشجو معرفی نماید. دانشجو قادر خواهد بود تغییر شکل، سازه، عملکرد و معنای معماری را در دوره‌های گوناگون مکانی و همچنین در بسترهای متفاوت زمانی ناشی از عوامل مختلف اقلیمی و حکومتی و اقتصادی و ... بازخوانی نموده و از تجربه ناشی از چنین شناختی بتواند در معماری که خود طراحی می‌نماید استفاده کند.

روش ارزشیابی:

ارزشیابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	پروژه
		۵۰٪	۵۰٪

تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

فضای کلاسی، سمعی و بصری، رایانه و نرم‌افزارهای مربوطه، تخته وایت‌بورد، ویدئو پروژکتور.

منابع اصلی:

- پوپ، آرتور اپهام، (۱۳۸۸)، معماری ایران، ترجمه غلامحسین صدوری افشار، تهران، انتشارات اختران.
- پیرنیا، محمدکریم، (۱۳۶۹)، شیوه‌های معماری ایرانی، تدوین غلامحسین معماریان، تهران، مؤسسه نشر هنر.
- پیرنیا، محمدکریم، (۱۳۷۲)، اسلامی معماری اسلامی ایران، تدوین غلامحسین معماریان، تهران، انتشارات دانشگاه علم و صنعت ایران
- کیانی، محمدبوسف (۱۳۹۰)، تاریخ هنر معماری ایران در دوره اسلامی، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)

منابع فرعی:

- زمرشدی، حسین، (۱۳۸۷) طاق و قوس در معماری ایران، شرکت عمران و بهسازی شهری ایران
- معماریان، غلامحسین (۱۳۹۱)، معماری ایران، نیارش جلد ۲ و ۱، تهران، انتشارات نغمه نواندیش،

- نوانی کامبیز (۱۳۹۰) خشت و خیال، شرح معماری اسلامی ایران، انتشارات دانشگاه شهید بهشتی
- هیل، درک و اولگ گرابر، (۱۳۷۵)، معماری و تزئینات اسلامی، ترجمه مهرداد وحدتی دانشمند، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی

- هیلن براند، رابرت، (۱۳۸۳)، معماری اسلامی: شکل، کارکرد و معنی، ترجمه آیت زاده شیرازی، تهران، انتشارات روزنه

منابع مطالعاتی:

- مجلات اثر و سایر مجلات حوزه معماری اسلامی
- پایگاه اینترنتی یونسکو، سازمان میراث فرهنگی، اوقاف، شهرداری مناطق تاریخی و دستگاه‌های اجرایی ذیربط

Amadgp.ir

آشنایی با معماری اسلامی

تعداد واحد : ۴ واحد

نوع واحد : نظری ، عملی

پیشنیاز : برداشت از بناهای تاریخی

هدف :

۱. آشنائی با مفاهیم معماری اسلامی

۲. درک و لمس مشخصات و کیفیات فضایی در این معماری

۳. آشنائی با اصول و مبانی حاکم بر طرح بناها در این معماری

۴. هویت بخشیدن به طراحی معماری دانشجویان

موضوع :

این درس می‌کوشد تصویری روشن از معماری اسلامی ایران ارائه دهد؛ تصویری که گامی نخست در جهت مؤانست دانشجویان با این معماری غنی به حساب آید.

مباحث زیر موضوعات اصلی این درس را در بر می‌گیرند:

- بیان ضرورت ارائه این درس بصورت مبحثی مستقل در میان دروس تاریخ معماری.
- مفاهیم و تعاریف معماری اسلامی بطور کلی و تعریف حوزه معماری اسلامی ایران بطور خاص.
- نحوه شکل‌گیری معماری اسلامی در ایران و ارتباط آن با معماری قبل از اسلام ایران.
- ارائه تصویری کلی از سیر تحول این معماری در طول تاریخ، بمدد معرفی دقیق نمونه‌های مهم و ارزنده، تعیین مشخصات آثار و ابنیه دوره‌های مختلف، تفاوت‌ها و تشابه‌های آثار این دوره‌ها و تعیین نقاط عطف تاریخ این معماری.
- بحث در معرفی انواع بناها و ارائه نمونه‌هایی از آنها مانند مسجد، مدرسه، مقبره، کاروانسرا، بازار و بناهای وابسته به آن، باغ، بناهای خدماتی (حمام و آب انبار و ...)، خانه‌های مسکونی و نیز مجموعه‌ها.
- آشنائی با مشخصات فضاها و اصول حاکم بر طراحی آنها شامل اصل درون‌گرایی و تاثیرات آن بر طرح بناها و بافت‌های سنتی، نظم و خلوص حاکم بر انتخاب اشکال، اصول ترکیب و انتظام اشکال و فضاها.
- معرفی دقیق عناصر فضائی متشکله بناها شامل حیاط، گنبدخانه، ایوان، ورودی، شبستان، رواق، انواع اتاق‌ها و تالارها و ...
- معرفی کلی هنرهای وابسته به معماری و ارائه نمونه‌هایی از آنها از قبیل انواع کاربرندی‌ها (مقرنس،

رسمی بندی، یزدی بندی، کاسه سازی)، نقاشی، کاشی کاری، گچبری، انواع نقوش (هندسی و گیاهی) و ...

- بحثی در معرفی مهمترین منابع و مأخذ تحقیق در هنر و معماری اسلامی ایران.

روش ارائه :

- مباحث این درس باید همواره با تصاویر مختلف گویا و نقشه‌هایی از مصادیق معماری اسلامی ایران ارائه شود.

- موضوعات فوق می‌تواند بنا بر تشخیص مدرس مربوطه با هم ادغام یا از یکدیگر تفکیک شوند و در جلسات متعدد ارائه شوند.

- دانشجویان باید بموازات شرکت در کلاسها یک تمرین عملی نیز بصورت گروهی یا فردی انجام دهند. این تمرین باید

به گونه‌ای باشد که شرایط مواجهه مستقیم دانشجویان با این آثار و در نتیجه ادراک بهتر این معماری را فراهم آورد،

موضوعاتی از قبیل: بررسی مقایسه‌ای یک نوع بنا، معرفی و تجزیه و تحلیل یک یا چند بنا یا مجموعه، مطالعه و

بررسی عناصر فضائی و اجزاء بناها، مطالعه شیوه‌های تزئیناتی مختلف، بررسی روشهای ساختمانی ...

- مدرس مربوطه می‌تواند در بعضی جلسات از حضور صاحب‌نظران و محققین مختلف استفاده نماید.

Amadgp.ir